

**AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I
POŠTANSKU DJELATNOST**

**ANALIZA FINANSIJSKOG STANJA I POSLOVANJA OPERATORA ELEKTRONSKIH
KOMUNIKACIJA U CRNOJ GORI ZA 2020. GODINU - IZVOD**

Podgorica, jun 2021. godine

1. Glavna obilježja tržišta elektronskih komunikacija Crne Gore

Elektronske komunikacije predstavljaju jednu od osnovnih potreba ljudskog društva.

Štaviše, razvijene elektronske komunikacije uslov su za razvoj informacionog društva današnjice. Telekomunikacija (od grčke reči tele: dalek, udaljen i latinske *communicare*: zajedno raditi, saopštiti) označava uopšteno svaku razmjenu informacija preko jedne određene udaljenosti ali bez materijalnog transporta. Svijet telekomunikacija se jako brzo mijenja, i ponuda telekomunikacionih servisa raste iz dana u dan, postajući sve raznovrsnija, slobodnija, kompetitivna i složena.

Razvoj sektora elektronskih komunikacija u svijetu, posebno u prethodne dvije decenije, bio je veoma brz i raznolik – kratki tehnološki ciklusi, brz obrt kapitala, veoma brz uspon ili pad kupovne moći pojedinih svjetskih korisničkih tržišta itd. Elektronske komunikacije su integralni dio svih sektora privrede i jedan od osnovnih faktora ne samo ekonomskog, već i društvenog razvoja. Pregled stanja elektronskih komunikacija, kao značajnog ekonomskog i socijalnog pokretača, odnosno dostupnost različitih oblika komunikacije i servisa, predstavljaju jedan od vrlo bitnih indikatora razvijenosti društva.

Industrija telekomunikacija je oduvijek bila industrija koja se brzo mijenja i u kojoj su inovacije ključ uspjeha. Međutim, u 2020. godini, način na koji radimo i živimo je u potpunosti transformisan zbog turbulencija izazvanih globalnom pandemijom koronavirusa. Svijet prolazi kroz nikad bržu digitalnu transformaciju. Ključni tradicionalni industrijski trendovi poput rastuće penetracije pametnih telefona, rastuće potražnje za brzim internetom, uz nove, fascinantne tehnologije istovremeno stvaraju niz novih prilika i izazova

Tržište elektronskih komunikacija jedna je od najsnažnijih grana crnogorske privrede te u modernom društvu predstavlja jedan od stubova razvoja i napretka.

Prihod¹ koji je ostvaren u 2020. godini po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme (podaci o prihodima su dobijeni od operatora elektronskih komunikacija) iznosi 211.805.136,00 eura, dok je u 2019. godini iznosio 234.123.096,69 eura, što predstavlja pad od 9,53%.

Ulaganje u oblast elektronskih komunikacija direktno utiče na rast društvenog bruto proizvoda, konkurentnost svih sektora privrede i unapređenje kvaliteta života građana.

GDP (bruto domaći proizvod) prema preliminarnim podacima Zavoda za statistiku Crne Gore za 2020². godinu iznosi 4.193.204.000,00 eura.

Broj stanovnika Crne Gore sredinom 2016. godine je iznosio 622.303, na osnovu podataka iz publikacije Zavoda za statistiku Crne Gore³. Broj stanovnika u Crnoj Gori na osnovu popisa stanovništva iz 2012. godine iznosio je 625.266 stanovnika.

¹ Podaci o ostvarenim prihodima su dobijeni od operatora elektronskih komunikacija

² Preliminarni podaci (zbir kvartalnih podataka BDP u tekućim cijenama), preuzeti sa sajta www.monstat.org

³ Pogledati Saopštenje: Procjene stanovništva i osnovni demografski pokazatelji za 2016. godinu, od 31.05.2017.g. Zavoda za statistiku CG (broj stanovnika je prikazan za sredinu 2016. godine)

Bruto domaći proizvod po stanovniku u 2020. godini iznosi 6.738,20 eur, dok je u 2019. godini iznosio 7.886,67 eura.

Na osnovu navedenih podataka možemo izračunati sljedeće korisne pokazatelje:

- Ukupan prihod koji je ostvaren u 2020. godini po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme / GDP iznosi 5,05% (u 2019. godini ovaj pokazatelj je iznosio 4,77%),
- Ukupan prihod koji je ostvaren u 2020. godini po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme per capita iznosi 340,36 eura.
 - Prihodi od mobilne telefonije / GDP iznose 2,71% ,
 - Prihodi od mobilne telefonije / broj korisnika u decembru 2020. godine iznose 105,37 eura,
 - Prihodi od mobilne telefonije per capita iznose 182,89 eura,
 - Prihodi od fiksne telefonije / GDP iznose 0,42%,
 - Prihodi od fiksne telefonije per capita iznose 28,20 eura,
 - Prihodi od interneta / GDP iznose 0,87%,
 - Prihodi od interneta per capita iznose 58,92 eura,
 - Prihodi od distribucije audiovizuelnih medijskih sadržaja / GDP iznose 0,81%,
 - Prihodi od distribucije audiovizuelnih medijskih sadržaja per capita iznose 54,33 eura.
 - Prihodi iz oblasti iznajmljenih linija /GDP iznose 0,18%,
 - Prihodi iz oblasti iznajmljenih linija per capita iznose 12 eura.

Ukupan broj zaposlenih kod operatora elektronskih komunikacija koji su angažovani na poslovima pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme na dan 31.12.2020. godine je iznosio 1.574 zaposlena.

Četiri najveća operatora elektronskih komunikacija u Crnoj Gori: Crnogorski Telekom ad Podgorica, Telenor doo Podgorica, Mtel doo Podgorica i Telemach doo Podgorica su u toku 2020 godine dio svojih poslovnih aktivnosti u domenu upravljanja i održavanja mreže i servisa delegirali drugim privrednim društvima pa je na ovim poslovima neophodnim za rad operatora elektronskih komunikacija bilo angažovano 10 privrednih društava registrovanih u Crnoj Gori u kojima je zaposleno 210 lica. Na ovim poslovima je bilo angažovano i 37 pravnih lica sa sjedištem van Crne Gore.

Takođe, u toku 2020 godine vezano za poslovanje 4 najveća operatora elektronskih komunikacija u Crnoj Gori (Crnogorski Telekom ad Podgorica, Telenor doo Podgorica, Mtel doo Podgorica i Telemach doo Podgorica) na poslovima izvođenja radova na izgradnji ili održavanju elektronskih komunikacionih mreža bilo je angažovano 40 privrednih društava registrovanih u Crnoj Gori i 2 pravnih lica sa sjedištem van Crne Gore.

U sektoru elektronskih komunikacija izostanak ulaganja nije prihvatljiv jer će to negativno uticati na poslovanje u budućnosti. Česte promjene i tehnološke inovacije na tržištu elektronskih komunikacija nameću potrebu ulaganja u istraživanje i razvoj, razvoj infrastrukture i uvođenje novih tehnologija. Zbog ovih je razloga operatorima važno praćenje tehnoloških trendova i ulaganja u nove tehnologije te strukturiranje ponude usluga tako da se omogući uspješno poslovanje. Operatori na crnogorskom tržištu svjesni su toga pa su i u 2020. godini ostvarili značajne investicije. Ulaganja operatorima osiguravaju povećanje prihoda u budućnosti, odnosno poslovanje s dobitkom i ostvarivanje daljeg rasta.

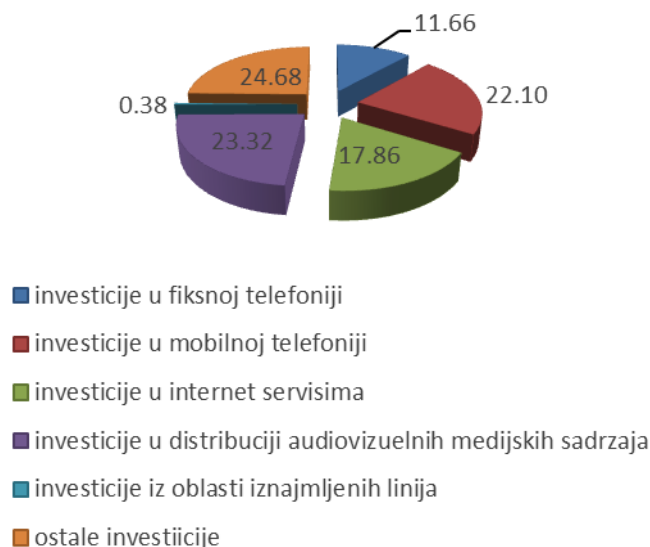
Ukupne investicije⁴ u oblasti elektronskih komunikacija u 2020. godini su iznosile 61.027.744,91 eura, dok su u 2019. godini iznosile 78.661.694,38 eur, što upućuje na zaključak da su u 2020. godini ostvarile pad u iznosu od 22,42%.

- Odnos investicija iz oblasti elektronskih komunikacija i ukupnih prihoda po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme iznosi 28,81%.

Tabela 1: Prikaz investicija iz oblasti elektronskih komunikacija u 2020. godini, prikazano po uslugama

	Investicije u fiksnoj telefoniji	Investicije u mobilnoj telefoniji	Investicije u internet servisima	Investicije u distribuciji audio vizuelnih sadržaja	Investicije iz oblasti iznajmljenih linija	Ostale investicije	Ukupno
Iznos investicija u 2020 godini /Eur	7.115.909,62	13.484.872,45	10.899.818,98	14.234.083,51	230.899,02	15.062.161,20	61.027.744,91

Grafik 1: Struktura investicija po uslugama u 2020. godini

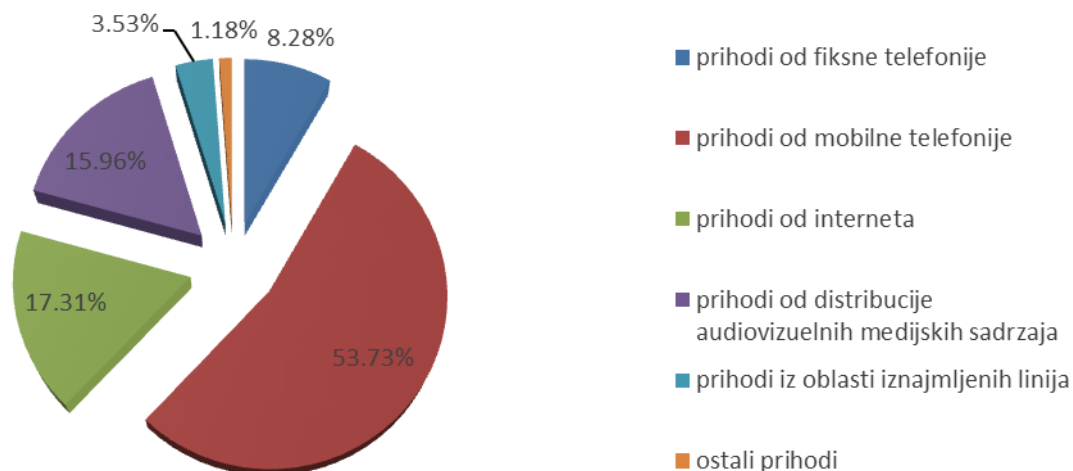

⁴ Podaci o investicijama su dobijeni od operatora elektronskih komunikacija

Tabela 2: Prihod ostvaren u 2020. godini po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme po uslugama

	Prihod od fiksne telefonije	Prihod od mobilne telefonije	Prihod od interneta	Prihod od distribucije audio vizuelnih medijskih sadržaja	Prihod iz oblasti iznajmljenih linija	Ostali prihodi	Ukupno
Iznos prihoda u 2020 godini /Eur	17.547.201,45	113.813.440,00	36.664.758,96	33.807.026,54	7.469.643,66	2.503.065,39	211.805.136,00

Grafik 2: Struktura prihoda po uslugama

Posmatrajući udio svake od usluga u ukupnim prihodima na tržištu elektronskih komunikacija u Crnoj Gori u 2020. godini, najveći udio u ukupnim prihodima na tržištu elektronskih komunikacija ostvaren je, kao i prethodnih godina, od pružanja usluge mobilne telefonije, u visini od oko 114 milion eura, što čini 53,73% ukupnih prihoda.

Prihod ostvaren u segmentu fiksne telefonije u 2020. godini bilježi pad od 14,31% u odnosu na prihod ostvaren u 2019. godini.

Prihod ostvaren u segmentu mobilne telefonije u 2020. godini takođe bilježi pad u odnosu na njegov iznos u 2019. godini u iznosu od 6,32%.

Prihod ostvaren u segmentu interneta u 2020. godini, biljezi neznatan rast u iznosu od 0,61% u odnosu na prihod ostvaren po ovom osnovu u 2019. godini.

Prihod od distribucije audiovizuelnih medijskih sadržaja u 2020. godini biljezi rast od 2,69% u odnosu na njegov iznos u 2019. godini.

Prihod iz oblasti iznajmljenih linija u 2020. godini bilježi najveći pad i to od 61,85% u odnosu na njegov iznos u 2019. godini.

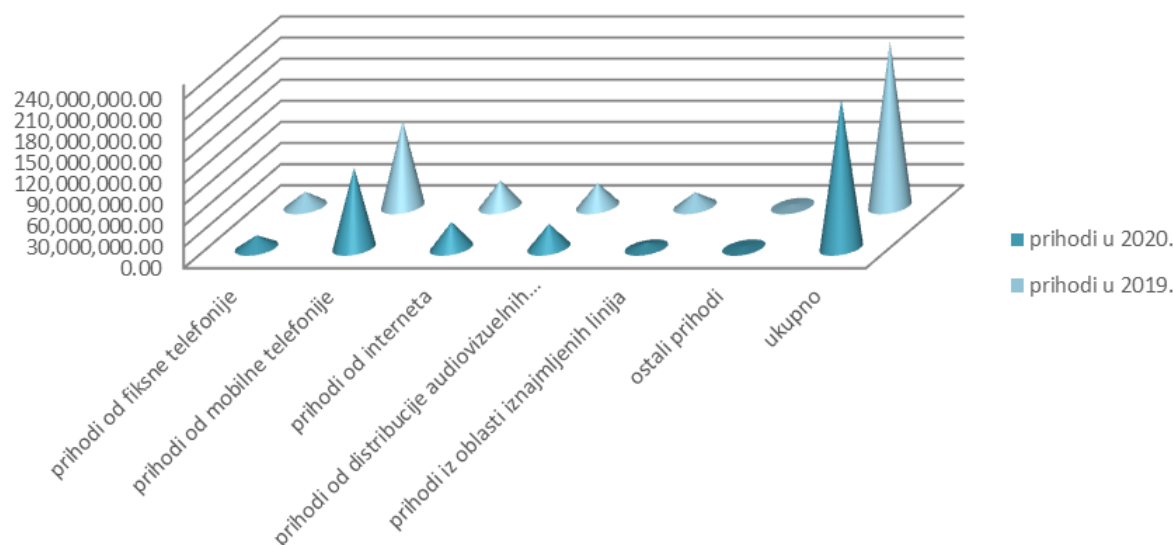
Posmatrajući prihode tržišta elektronskih komunikacija po uslugama, vidljivo je kako prihodi od telefonskih

usluga u mobilnoj mreži dominiraju te ih slijede prihodi od interneta. Istovremeno, vidljiv je neznatan pad prihoda u segmentu telefonskih usluga, u fiksnoj mreži. Razlozi pada prihoda rezultat su, između ostalog, kontinuirane privredne krize koja je imala učinak na kupovnu moć korisnika elektronskih usluga i posljedično na smanjenje njihove potrošnje. Usluge iz oblasti fiksne telefonije sve više gube na značaju pa se očekuje smanjivanje prihoda od ove vrste usluga i u budućnosti, iako je dinamiku teško predvidjeti. U nastojanju da privuku i zadrže korisnike, operatori su prinuđeni održavati visok kvalitet usluga i nuditi ih po povoljnim cijenama.

Tabela 3: Prihodi po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme prikazani po uslugama za prethodne dvije godine:

tip servisa	prihodi u 2020.	prihodi u 2019.	% promjene	% ucesca u ukupnom poslovnom prihodu
prihodi od fiksne telefonije	17,547,201.45	20,477,901.06	-14.31	8.28
prihodi od mobilne telefonije	113,813,440.00	121,491,499.00	-6.32	53.73
prihodi od interneta	36,664,758.96	36,443,491.17	0.61	17.31
prihodi od distribucije audiovizuelnih medijskih sadrzaja	33,807,026.54	32,921,923.90	2.69	15.96
prihodi iz oblasti iznajmljenih linija	7,469,643.66	19,578,636.54	-61.85	3.53
ostali prihodi	2,503,065.39	3,209,645.02	-22.01	1.18
ukupno	211,805,136.00	234,123,096.69	-9.53	100.00

Grafik 3: Grafički prikaz prihoda po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme po uslugama za 2019. i 2020. godinu

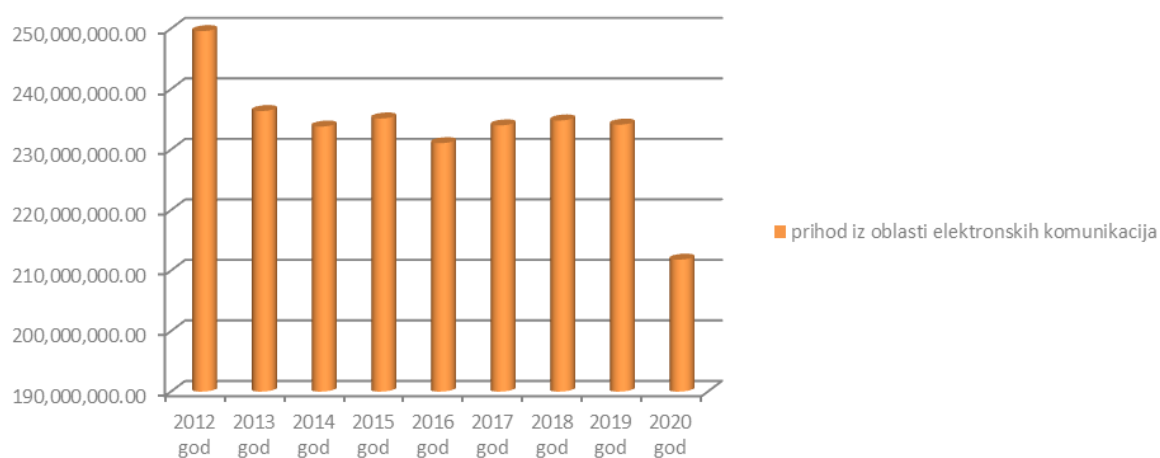

TRENDOVI

- Prihod koji je ostvaren u posljednjih osam godina po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme u Crnoj Gori

godina	2012 god	2013 god	2014 god	2015 god	2016 god	2017 god	2018 god	2019 god	2020 god
prihod iz oblasti elektronskih komunikacija	249,579,658.77	236,373,545.91	233,805,973.04	235,142,016.05	231,055,365.88	233,996,843.23	234,810,638.25	234,123,096.69	211,805,136.00

prihod iz oblasti elektronskih komunikacija

Ukupan iznos investicija svih operatera elektronskih komunikacija u posljednjih šest godina

godina	2015 god	2016 god	2017 god	2018 god	2019 god	2020 god
ukupan iznos investicija svih operatera elektronskih komunikacija	51,629,879	116,386,636.40	101,039,069.90	92,676,008.20	78,661,694.38	61,027,744.91

ukupan iznos investicija svih operatera elektronskih komunikacija

